

Bijlage 2: herbeoordeling Togo

Verdragen, wetten en voorschriften

Togo is partij bij de volgende verdragen:

- Internationaal Verdrag inzake de burgerrechten en politieke rechten, inclusief de twee daarbij behorende facultatieve Protocollen;¹
- Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing;²
- Het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen en het daarbij behorende Protocol.³

Togo is een republiek onder leiding van een president die voor een termijn van vijf jaar wordt gekozen. Er is geen maximum gesteld aan het aantal termijnen dat een president kan dienen. Togo heeft een meerpartijensysteem en oppositiepartijen kunnen over het algemeen vrij opereren. Het is ook mogelijk om zich als onafhankelijk kandidaat verkiesbaar te stellen.⁴

De grondwet bepaalt dat de staat seculier is en beschermt de rechten van alle burgers om hun religieuze overtuigingen, in overeenstemming met de wetten van het land uit te oefenen. Religieuze groepen, anders dan rooms-katholieken, protestanten en moslims, moeten zich registreren bij de overheid. De grondwet verbiedt willekeurige inmenging in de privacy, familie, huis, of correspondentie en voorziet in het recht op een eerlijk proces, de vrijheid van meningsuiting en pers en de vrijheid van vergadering.

De grondwet verbiedt discriminatie op basis van ras, geslacht, handicap, taal of sociale status, maar kent geen verbod op discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit.

De wet bepaalt dat een persoon die zich schuldig maakt aan consensuele seksuele activiteiten met iemand van hetzelfde geslacht kan worden veroordeeld tot maximaal 3 jaar gevangenisstraf en een boete van 1.000.000-3.000.000 CFA (\$ 1.733 tot \$ 5.199). De bestaande antidiscriminatiewetten zijn niet van toepassing op LHBTI-personen. Er zijn geen wetten die toestaan dat transgenders hun geslacht kunnen wijzigen op door de overheid uitgegeven identiteitsdocumenten.

De wet verbiedt genitale verminking en besnijdenis van meisjes en vrouwen.

Algemene mensenrechtensituatie

Togo is een republiek geregeerd door president Faure Gnassingbé, die in 2015 werd herkozen in verkiezingen die door internationale waarnemers werden beoordeeld als in het algemeen vrij en eerlijk. Ook de parlementsverkiezingen in 2018 verliepen vreedzaam en waren vrij en transparant, ondanks een boycot door de oppositie. In 2019 waren er voor het eerst in 32 jaar verkiezingen op gemeentelijk niveau.⁵ President Faure Gnassingbé werd in 2020 opnieuw herkozen. Oppositieleider en voormalig eerste minister Agbéyomé Kodjo beschuldigde de autoriteiten van wijdverspreide fraude, waarop troepen zijn huis gedurende ongeveer drie uur omsingelden.⁶

¹ OHCHR, UN Treaty Body Database

² OHCHR, UN Treaty Body Database

³ Overheid.nl, Verdrag betreffende de status van vluchtelingen

⁴ <https://freedomhouse.org/country/togo/freedom-world/2019>

⁵ US State Department, Country Report 2019 Togo, Executive Summary

⁶ BBC, *Togo's Faure Gnassingbé 'wins re-election' amid fraud protest*, <https://www.bbc.com/news/world-africa-51606972>

Belangrijke onderwerpen op het gebied van de mensenrechten waren onwettelijke en willekeurige doden door leden van veiligheidstroepen, wrede, onmenselijke of vernederende behandeling, harde en levensbedreigende omstandigheden in de gevangenissen en detentiecentra, willekeurige detentie door de overheid, politieke gevangenen, willekeurige of onwettige schending van de privacy, schending van de vrijheid van vereniging, geweld tegen vrouwen en meisjes, straffeloosheid en criminalisering van seksuele relaties van gelijk geslacht.⁷

De wet voorziet in strafrechtelijke sancties wegens ambtelijke corruptie, maar ambtenaren die zich schuldig maken aan corruptie blijven vaak ongestraft. De organisatie die officieel verantwoordelijk is voor de bestrijding van corruptie, de Hoge Autoriteit ter voorkoming en bestrijding van corruptie en gerelateerde misdrijven, is onafhankelijk en werkt samen met de rechterlijke macht. Andere organisaties, zoals de Accounting Office en Financiën Inspectie, onderzoeken en controleren publieke instellingen, maar ze meldden weinig resultaat. De autoriteiten hebben een gratis sms-lijn opgericht voor burgers om gevallen van corruptie te melden.⁸

Freedom House merkt Togo aan als 'Partly Free' met een algemene score van 44. Togo scoort 16 punten op de dimensie 'political rights'. Dat is één punt meer dan 2019, dankzij de eerste lokale verkiezingen in 32 jaar. Freedom House geeft 28 punten op het onderdeel 'civil liberties'.⁹

Togo staat op de 38e plaats van in totaal 179 landen op de Fragile State Index¹⁰ (ter vergelijking: Finland staat 179e en Jemen 1e). In 2019 werd Togo genoemd als één van de vijf landen waar de situatie recentelijk het meest verslechterd was.

Recht op leven

Er waren meerdere meldingen dat de autoriteiten willekeurig of onwettig burgers hebben gedood.¹¹

Verbod op foltering

De wet verbiedt foltering en mishandeling, maar er waren meerdere meldingen dat zich dit voordeed. Mensenrechtenorganisaties meldden fysieke mishandeling zoals stokslagen en onthouden van voedsel aan gedetineerden. De autoriteiten ontkennen dat er sprake is van systematisch handelen.¹²

Het verbod op slavernij en dwangarbeid

De wet verbiedt alle vormen van gedwongen arbeid, maar de wet wordt niet effectief gehandhaafd. Gedwongen arbeid komt voor, in sommige gevallen betreft het ook kinderen.¹³

Recht op een eerlijk proces

De grondwet voorziet in een eerlijk en openbaar proces, maar de regering respecteerde niet altijd de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht en corruptie was een probleem. Het rechtssysteem is overbelast.

⁷ US State Department, Country Report 2019 Togo, Executive Summary

⁸ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 4

⁹ <https://freedomhouse.org/country/togo/freedom-world/2020>

¹⁰ The Fund For Peace, Fragile State Index

¹¹ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 1A

¹² US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 1C

¹³ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 7B

In het strafrecht geldt de presumptie van onschuld en verdachten moeten onmiddellijk en in detail worden geïnformeerd over de aanklacht, met gratis vertaling. Verdachten hebben het recht te communiceren met hun advocaat. Rechtszaken zijn openbaar met gebruik van een jury. Verdachten mogen de getuigen van de aanklager ondervragen en eigen getuigen inbrengen. Na een veroordeling is er een recht op beroep. Deze rechten werden over het algemeen gerespecteerd.¹⁴

Naleving non-refoulementbeginsel

Er zijn geen aanwijzingen dat eigen burgers worden verwijderd of uitgeleverd naar gebieden in andere landen waar zij worden vervolgd of een reëel risico lopen op onmenselijke behandeling.

Andere grondrechten

De grondwet verbiedt discriminatie op basis van ras, geslacht, handicap, taal of sociale status, maar de regering handhaaft deze bepalingen niet effectief. Het strafrechtelijk verbod op consensuele seksuele activiteiten met iemand van hetzelfde geslacht, wordt in de praktijk niet toegepast. In voorkomende gevallen arresteerde de politie LHBTI', veelal op andere gronden, bijvoorbeeld wegens het verstoren van de openbare rust.

LHBTI's worden geconfronteerd met maatschappelijke discriminatie op de arbeidsmarkt, huisvesting en toegang tot onderwijs en gezondheidszorg. De bestaande antidiscriminatiewetten zijn niet van toepassing op LHBTI's. Er zijn geen wetten die toestaan dat transgenders hun geslacht wijzigen op door de overheid uitgegeven identiteitsdocumenten. De overheid liet LHBTI-groepen registreren bij het ministerie van territoriale zaken als gezondheid-gerelateerde groepen, met name gericht op HIV/AIDS-preventie. Activisten meldden dat geweld tegen LHBTI's gebruikelijk was, de politie negeerde deze klachten.¹⁵

De wet verbiedt genitale verminking en besnijdenis van meisjes en vrouwen, maar dit komt in een beperkt aantal gevallen nog voor, meestal in geïsoleerde islamitische gemeenschappen. Veelal gebeurt dit enkele maanden na de geboorte. De regering sponsort educatieve seminars over genitale verminking en besnijdenis. Verschillende binnenlandse NGO's organiseerden, met internationale hulp, campagnes om vrouwen te informeren over hun rechten en over de zorg voor de slachtoffers van genitale verminking en besnijdenis.¹⁶

Hoewel de grondwet voorziet in de vrijheid van meningsuiting en pers, beperkt de overheid deze rechten. De wet legt sancties op aan journalisten die "ernstige fouten" hebben gepleegd, zoals gedefinieerd in de mediacode.¹⁷ Er zijn veel onafhankelijke media die verschillende meningen ventileren, maar geweld tegen journalisten wordt vaak niet bestraft, wat zelfcensuur in de hand werkt. Er zijn meldingen van politiegeweld en intimidatie om tegen te gaan dat verslag werd gedaan van protesten.¹⁸

De grondwet voorziet in de vrijheid van vereniging. In tegenstelling tot 2018, werd dit recht in 2019 beperkt. Veiligheidsdiensten gebruikten routinematig buitensporig geweld en traangas om te voorkomen dat demonstranten zouden

¹⁴ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 1E

¹⁵ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 6

¹⁶ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 6

¹⁷ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 2A

¹⁸ <https://freedomhouse.org/country/togo/freedom-world/2020>

meedoen aan niet-toegestane protesten.¹⁹ In augustus 2019 werd een wet aangenomen die het recht op demonstraties verder beperkt.²⁰

De vrijheid van godsdienst wordt beschermd in de grondwet. De islam, het rooms-katholicisme en het protestantisme worden door de staat erkend als godsdiensten. Andere groepen dienen zich te registreren om voorzieningen te krijgen. Het registratieproces heeft lange vertragingen opgelopen: begin 2019 waren er nog 900 aanvragen in behandeling.²¹ Niet geregistreerde religieuze groepen kunnen hun activiteiten echter in beginsel zonder problemen verrichten.²²

Willekeurige en onwettige inmenging in de privacy worden verboden in wet en grondwet. Over 2017 is eerder bericht dat veiligheidstroepen huizen binnenvielen in de hoofdstad en andere steden, waardoor meer dan 500 personen over de grens naar Ghana zijn gevlucht.²³ Over 2018 waren er geen meldingen over het schenden van deze rechten. In 2019 waren er meldingen dat de overheid deze verboden niet altijd respecteerde.²⁴

Daadwerkelijke rechtsmiddel tegen schendingen

Een grote verscheidenheid aan mensenrechtengroeperingen kon zonder beperkingen van overheidswege opereren. De autoriteiten overlegden met mensenrechtengroeperingen, maar volgden aanbevelingen meestal niet op. Sommige organisaties hadden te maken met intimidatie en bedreigingen. Er is een Nationale Commissie voor Mensenrechten, die gevallen van mensenrechtenschendingen onderzoekt en foltering moet tegengaan.²⁵

De grondwet en de wet voorzien in civiele en administratieve rechtsmiddelen tegen schendingen van mensenrechten, maar de rechterlijke macht handhaafde deze bepalingen niet en de meeste burgers zijn zich niet bewust van het bestaan ervan.²⁶

Asielaanvragen van Togolezen

Aantal eerste asielaanvragen in Nederland:²⁷

2018: 7

2019: 11

2020 (t/m mei): <5

Inwilligingspercentages in Nederland (eerste asielaanvragen, vervolgaanvragen en zij-instroom)²⁸:

2018: 7%

2019: 8%

2020 (t/m mei): 0%

¹⁹ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 2B

²⁰ <https://freedomhouse.org/country/togo/freedom-world/2020>

²¹ <https://freedomhouse.org/country/togo/freedom-world/2020>

²² <https://www.state.gov/reports/2019-report-on-international-religious-freedom/togo/>

²³ Kamerstukken II, 2018/19, nr. 2448

²⁴ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 1F

²⁵ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 5

²⁶ US State Department, Country Report 2019 Togo, Section 1E

²⁷ IND, Asylum Trends, Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands, April 2020; https://ind.nl/en/Documents/AT_april_2020.pdf

²⁸ Het aantal aanvragen kan niet direct in verband worden gebracht met het inwilligingspercentage in dat jaar, omdat asielaanvragen in een ander jaar afgedaan kunnen zijn dan het jaar waarin ze zijn ingediend.

Togo is, naast Nederland, door één lidstaat geplaatst op een nationale lijst met veilige landen van herkomst, namelijk Griekenland.

Conclusie

Op basis van de bovengenoemde informatie wordt er geconcludeerd dat er geen sprake is van systematische vervolging van bepaalde groepen in Togo. Togo is partij bij een aantal belangrijke mensenrechtenverdragen en heeft wetten en andere voorschriften die waarborgen bieden, maar deze worden niet voldoende nageleefd. Er zijn geen aanwijzingen dat eigen burgers worden verwijderd of uitgeleverd naar gebieden in andere landen waar zij worden vervolgd of een reëel risico lopen op onmenselijke behandeling. Het systeem van rechtsmiddelen biedt waarborgen tegen schendingen van de rechten en vrijheden, maar de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht wordt niet altijd nageleefd en corruptie was een probleem. Het rechtssysteem is overbelast. Er zijn meldingen van foltering en mishandeling in detentiecentra en de rechten op vrije meningsuiting en vereniging zijn beperkt. LHBTI's hebben te maken met wettelijke en maatschappelijke discriminatie.

Togo is opnieuw beoordeeld, nadat er bij de vorige herbeoordeling een aanmerkelijke achteruitgang geconstateerd werd, op basis waarvan de aanwijzing van Togo als veilig land van herkomst werd opgeschort. Op basis van de beoordeling van de situatie in Togo die thans voorligt, concludeer ik dat Togo niet langer kan worden aanmerkt als veilig land van herkomst.